

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Självständigt arbete I

Undervisning i flerspråkiga klassrum i mellanstadiet

*En intervjustudie om stöttning av flerspråkiga elever i
svenskundervisningen*

Författare: Thuraya Al-kinani & Zlata Kabakova

Handledare: Sofia Svensson

Examinator: Annelie Johansson

Lärosäte: Linnéuniversitetet

Termin: HT24

Ämne: Svenska språket

Nivå: Grundnivå

Abstrakt

Flerspråkighet i undervisningen är ett växande forskningsområde, särskilt i språkligt heterogena klassrum. Oftast är eleverna i ett sådant klassrum i särskilt stort behov av relevanta undervisningsmetoder. Denna studie syftar till att undersöka hur mellanstadielärare använder och uppfattar flerspråkighet som resurs i klassrummet. Data samlades in genom semistrukturerade intervjuer med sex lärare i årskurs 4–6 och analyserades med kvalitativ innehållsanalys. Slutresultatet visar att lärare upplevde flerspråkighet som en värdefull resurs för elevers språkutveckling, men att praktiska utmaningar, såsom bristande kunskaper i modersmål och otillräckligt stöd, påverkar tillämpning. Studien identifierar behovet av ytterligare forskning om hur lärare kan få stöd i att integrera flerspråkighet i undervisningen på ett hållbart sätt.

Nyckelord

Flerspråkighet transspråkande, sociokulturellt perspektiv, den proximala utvecklingszonen, modersmål

Keywords

Multilingualism, translanguaging, sociocultural perspective, the zone of proximal development, mother tongue

English title

Teaching in multilingual classrooms in middle school. An interview study on supporting multilingual pupils in Swedish language teaching

Tack

Till att börja med vill vi tacka de intervjuade lärare som valt att delta i denna undersökning och dela med sig av sina erfarenheter och undervisningsmetoder. Dessutom vill vi tacka vår handledare Sofia Svensson för allt stöd och all hjälp som hon har gett oss under forskningsprocessen.

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställningar	2
2	Bakgrund och teori	2
2.1	Flerspråkighet	2
2.2	Transspråkande	3
2.3	Sociokulturellt perspektiv	4
2.4	Tidigare forskning.....	5
3	Metod och material	7
3.1	Insamlingsmetod.....	7
3.2	Urval	7
3.3	Genomförande	8
3.4	Analysmetod	9
3.5	Etiska överväganden.....	10
4	Resultat och analys.....	11
4.1	Användning av flerspråkigheten i svenskundervisning på mellanstadiet	11
4.2	Möjligheter att använda flerspråkighet i språkligt heterogena svensk- klassrum på mellanstadiet.....	15
4.3	Utmaningar med att använda flerspråkighet i språkligt heterogena svenskklassrum på mellanstadiet	18
4.4	Sammanfattning av resultat	21
5	Diskussion	22
5.1	Resultatdiskussion	22
5.2	Metoddiskussion	24
5.3	Didaktiska implikationer.....	27
5.4	Fortsatt forskning.....	27
6	Referenslista.....	28

Bilagor

Bilaga 1 – Intervjuguide

Bilaga 2 – Informationsbrev

Bilaga 3 – Samtyckesblankett

1 Inledning

Den svenska skolan är en central plats för en inkluderande och integrerande miljö, där alla elever, oavsett bakgrund, får samma möjligheter till lärande och utveckling. "Migration och globalisering har under de senaste decennierna gjort Sverige till ett mångkulturellt samhälle" (Bunar, 2022, s. 491). Detta har lett till att antalet flerspråkiga elever har ökat, vilket i sin tur ställer höga krav på skolor att anpassa sin undervisning för att möta de språkliga och kulturella behov som följer av denna utveckling. Migrationen har bidragit till att klassrummen har blivit mer mångkulturella och språkligt heterogena. Därmed har globaliseringen lett till att undervisningen behöver ta hänsyn även till interkulturell kompetens, vilket innebär förmågan att förstå, respektera och kommunicera effektivt med människor från olika kulturella bakgrunder. Detta handlar inte bara om att vara medveten om kulturella skillnader, utan också om att skapa en ömsesidig förståelse och dialog där alla individer känner sig sedda och hörda.

Det svenska utbildningssystemet har implementerat särskilda åtgärder för att stödja nyanlända elever, sådana som exempelvis handledning på modersmål, förberedelseklasser och undervisning i svenska som andraspråk. Dessa insatser är av stor betydelse för att stärka elevernas möjlighet till likvärdigt deltagande i utbildningen. De bidrar även till att främja och bevara språklig mångfald i samhället, förklarar Bunar (2022, s. 503).

Studien fokuserar på undervisning av mellanstadieelever eftersom detta stadium är viktigt i elevers lärandeutveckling. I grundskolans årskurs fyra till sex utvecklar eleverna färdigheter som är väsentliga i de kommande stadierna, som exempelvis skrivning och bearbetning av olika slags texter och muntlig kommunikation. Dessutom har eleverna under detta skede i studierna nationella prov i årskurs sex, vilket kräver att de har de läs- och skrivförmågor och färdigheter som krävs för att kunna klara de nationella proven. Genom att flerspråkiga elever uppmuntras att använda sina fulla språkliga resurser kan de utvecklas både personligt och språkligt i tidig ålder. Denna utveckling hjälper eleverna i deras framtida inläring.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur lärare integrerar flerspråkighet i svenskundervisningen för årskurs 4, 5 och 6 samt att belysa hur de upplever undervisning anpassad för flerspråkiga elever. Studiens grundläggande frågeställningar är:

1. Hur används flerspråkigheten i klassrummet för att stödja flerspråkiga elevers språkutveckling och förståelse i ämnet svenska?
2. Vilka möjligheter ser lärare med detta arbetssätt för sig själva och för eleverna?
3. Vilka utmaningar ser lärare med detta arbetssätt för sig själva och för eleverna?

2 Bakgrund och teori

I detta kapitel presenteras de begrepp och teoretiska aspekter som ligger till grund för föreliggande studie. Kapitlet inleds med att definiera flerspråkighet (2.1) samt transspråkande (2.2). Därefter redogörs för Vygotskijs sociokulturella perspektiv (2.3) samt för tidigare forskning om användningen av flerspråkighet i undervisningen i språkligt heterogena klassrum (2.4).

2.1 Flerspråkighet

Det finns olika definitioner av begreppet flerspråkighet beroende på hur det används. Begreppet kan användas för att definiera flerspråkiga länder, samhällen och människor, förklarar Otterup (2022, s. 1). När det gäller vår studie avser flerspråkigheten flerspråkiga *människor*, det vill säga flerspråkiga elever. Flerspråkighet innebär enligt Otterup (2022, s. 1) att kunna kommunicera genom flera språk, vilket är vanligt i många länder.

Slutligen påpekar Otterup (2022) att *flerspråkighet* är en överordnad term som innebär användning av två eller flera språk för olika syften och med olika personer (s. 2).

Flerspråkigheten ger möjligheten för flerspråkiga elever att utveckla sina kunskaper i svenskämnet. Det vill säga att den används som en resurs i klassrummet genom att inkludera elevernas språkliga och kulturella erfarenheter. Lära-rens roll är viktig för hur flerspråkigheten används, vilket sker genom lärarens olika strategier, exempelvis genom att läraren ger möjligheter för eleverna att använda sina modersmål i klassrummet, beskriver Lahdenperä & Sundgren (2017).

Flerspråkighet har blivit en viktig aspekt i svenskundervisningen för mellanstadieelever. Detta märks särskilt i flerspråkiga klassrum, där flerspråkigheten fungerar som ett stöd och en resurs för att främja elevernas lärande. Det är inte bara nyanlända elever som gynnas av detta, utan alla elever kan dra nytta av flerspråkighetens fördelar. Användningen av flera språk i undervisningen kan till exempel leda till både kognitiva och sociala fördelar, menar Lahdenperä & Sundgren (2017, s. 67).

2.2 Transspråkande

Transspråkande innebär en mångfaldig diskursiv språkanvändning där flerspråkiga individer växlar mellan sina olika språk för att kommunicera och skapa mening beroende på sammanhang (Garcia & Wei, 2018, s. 45). Inom undervisning syftar transspråkande till att låta elever använda sina förstaspråk för att främja lärandeprocessen. Termen *transwiethu* (transspråkande) presenterades först på 1990-talet av Cen Williams (1996, s. 39–78). Den fokuserade på att beskriva på vilket sätt flerspråkiga elever växlade mellan sina olika språk inom de olika skolformerna. Syftet med det var att förstärka deras lärande. Själva begreppet *translanguaging* myntades av Colin Baker (2001) och vidareutvecklades senare av forskarna Ofelia García och Li Wei. De utökade begreppets betydelse för att ge en djupare och bredare förståelse av hur flerspråkighet faktiskt fungerar i skolpraktiken och i vardaglig kommunikation. Transspråkande ifrågasätter traditionella monolinguala normer inom utbildning i språkligt heterogena klassrum och framhäver betydelsen av att använda flerspråkighet som en pedagogisk resurs (Garcia, 2009, s. 40).

I svensk kontext betonar Skolverket (2018) att flerspråkighet är en resurs som bör integreras i undervisningen. För det första bidrar användningen av både första- och andraspråk till en parallell utveckling av båda språken. För det andra främjar transspråkande elevers identitet, motivation och ämneskunskaper, särskilt i språkligt heterogena klassrum (a.a. s, 46).

2.3 Sociokulturellt perspektiv

Det sociokulturella perspektivet understryker att lärande sker genom interaktion i sociala sammanhang. I flerspråkiga klassrum bidrar samtal och samarbete med både lärare och kamrater till att eleverna kan dra nytta av sina språkliga resurser för att öka ämneskunskaper och språklig utveckling. Vygotskij (2001) framhäver att språket, som ett verktyg för interaktion, spelar en central roll för att möjliggöra lärande i sociala och kulturella sammanhang.

Inom det sociokulturella perspektivet betonas att lärande och kognitiv utveckling sker genom sociala interaktioner och kulturella redskap, där språket spelar en viktig roll (Vygotskij, 2001, s. 32). Vygotskij beskriver att inläring är en social process där individens språkliga medvetenhet utvecklas genom interaktion och kopplingar till tidigare erfarenheter. Språket ses som en nyckel till att skapa förståelse och organisera tankar, vilket gör det centralt i både kognitiv och social utveckling (Vygotskij, 2001, s. 194). Genom nyttjande av språket kan elever inte bara strukturera tankarna utan också konstruera kunskap i samspel med andra. Gynne och Bagga-Gupta (2013) visar att flerspråkiga klassrum stödjer transspråkande, där elever använder flera språk parallellt för att fördjupa inläringen av nya begrepp. Forskningen understryker språkets vikt som ett medel för både enskilt och gemensamt tänkande samt för social kommunikation.

Vygotskijs teori om den proximala utvecklingszonen (2001) framhåller betydelsen av stöttning (*scaffolding*) i lärandeprocessen. Den proximala utvecklingszonen innebär att "... det som barnet idag kan göra i samarbete kommer det imorgon att kunna göra självständigt" (Vygotskij, 2001, s. 333). Det handlar om en process

som visar hur stöd och samarbete med lärare och kamrater hjälper barnet att utvidga nya färdigheter och kunskaper som bidrar till självständighet.

Ovan nämndes de tydliga fördelarna med användningen av flerspråkighet i klassrummet, dock finns det även vissa svårigheter och utmaningar med det, exempelvis lärares olika attityder. Vygotskij (2001) lyfter fram att kulturella redskap, inklusive språk, måste integreras på ett strategiskt sätt för att främja lärandet. Genom att systematiskt planera undervisningen kan lärare klara dessa hinder och skapa en inkluderande miljö där flerspråkiga elever får möjlighet att utvecklas och nå sina mål (Skolverket, 2022).

2.4 Tidigare forskning

Under de senaste åren har det genomförts studier gällande användningen av flerspråkighet i språkligt heterogena klassrum. Studierna har undersökt flerspråkighetens betydelse för språkinläring, elevens identitet, och lärarnas uppfattningar om och tillämpning av flerspråkighet i undervisningen. Otterup (2015) analyserade flerspråkighetens betydelse för barn och ungdomar i ett förortsområde i Göteborg, medan Gynne och Bagga-Gupta (2013) baserade sin studie på DIMUL-projektet och undersökte hur elevers förstaspråk kunde främja inläring av svenska som andraspråk. Uddling, Svensson, Juvonen och Bergh Nestlog (2024) genomförde en studie där de undersökte hur två mellanstadielärare talade om flerspråkighet i skolarbetet före och efter en intervention om att stödja lärare i att integrera flerspråkighet i undervisningen. Lindholm (2020) utförde i sin tur en fallstudie som handlade om fyra mellanstadielärares uppfattningar om flerspråkighet och inkluderingen av elevers språkkunskaper i undervisningen. Dessa studier har genomförts med olika grupper och åldrar. Otterup (2015) genomförde exempelvis sin forskning med 179 mellanstadieelever samt deras lärare. Gynne och Bagga-Gupta fokuserade på elever i årskurs 6 där minst en förälder hade finskt ursprung. De andra forskarna hade sitt fokus endast på mellanstadielärare och deras inställning till flerspråkighet i klassrummet.

Forskningsmetoderna varierade mellan de olika studierna. Otterup (2015) använde en kombination av kvantitativa enkäter och kvalitativa intervjuer. Gynne och Bagga-Gupta samlade data genom videoinspelningar, observationer, samtal med lärare samt dokumentation av elevers skriftliga arbete. Uddling m.fl. använde sig av kvalitativa semistrukturerade intervjuer och analyserade dessa med innehållsanalys. Lindholm genomförde endast observationer och använde också kvalitativ innehållsanalys för att redovisa resultaten. Utifrån forskarnas resultat kunde vi se både likheter och skillnader mellan de olika studierna. Otterup (2015) kom fram till att flerspråkiga elever såg sina förstaspråk som ett stöd för språkinlärning. Vissa lärare i studien var dock mer ambivalenta och betraktade flerspråkighet som ett möjligt hinder. Gynne och Bagga-Gupta visade att kodväxling och användning av flera språk i klassrummet främjar elevernas språkutveckling och förståelse av ämnesinnehåll. Uddling m.fl. noterade att lärarnas attityder till flerspråkighet förändrades positivt efter interventionen, även om några lärare fortfarande såg vissa utmaningar i praktiken. Lindholm fann att lärarna generellt sett var positiva till att integrera elevernas modersmål i svenskundervisning. Vissa lärare uttryckte dock sin oro över att elever med flera språk kunde ha svårt att uppnå starka kunskaper i något av språken. Sammanfattningsvis, kunde vi dra slutsatsen att för det mesta hade alla lärare i dessa studier en positiv syn på integreringen av elevernas förstaspråk i svenskundervisningen.

Trots de genomförda studierna om flerspråkighet i klassrummet saknas det specifik forskning om hur mellanstadielärare konkret arbetar med flerspråkighet inom ämnet svenska samt hur detta påverkar elevernas språkutveckling och kunskaper i andra ämnen. Tidigare forskning har främst fokuserat på allmänna attityder, elevperspektiv eller interventioners påverkan på lärarnas inställningar. Dock finns det ett behov av mer detaljerade undersökningar om pedagogiska strategier och praktiska tillämpningar i själva undervisningen. Det som skulle bidra till att fylla denna forskningslucka är en djupare förståelse för hur flerspråkighet kan integreras i undervisningen på mellanstadiet, vilka utmaningar lärare och elever upplever, och hur detta påverkar elevernas lärande i svenska som andraspråk.

3 Metod och material

I detta kapitel presenteras det material och den metod som använts i studien. Till en början presenteras datainsamlingsmetoden och varför just den metoden valdes (3.1). Därefter beskrivs urvalet av studiens deltagare och urvalets kriterier (3.2) följt av genomförandet (3.3) och analysmetoden (3.4). Kapitlet avslutas med avsnittet om etiska överväganden (3.5).

3.1 Insamlingsmetod

Studien innefattade insamling av kvalitativa data genom genomförandet av semistrukturerade intervjuer. Den typen av intervjuerna fokuserar enligt Denscombe (2018, s. 269) på att låta de intervjuade förklara och utveckla sina detaljerade idéer om ämnet för intervjun. I intervjuerna har vi ställt samma frågor till alla lärare med möjligheten till följdfrågor för att få mer utvecklade och fördjupade svar av lärarna. Därför valdes semistrukturerade intervjuer eftersom intervjuaren kan ”utveckla och ändra frågorna under projekts gång eller använda dem utvecklingsmässigt” (Denscombe, 2018, s. 269). Genom denna intervjumetod har studiens frågeställningar besvarats för att uppnå studiens resultat. Intervjuer var mer relevanta för användningen i det här sammanhanget än exempelvis observationer, eftersom de gav en fördjupad förståelse för hur lärare säger sig arbeta med flerspråkighet i undervisningen genom att belysa sina egna perspektiv. Genom öppna frågor kunde vi utforska specifika utmaningar och möjligheter i klassrummet, vilket bidrog till en mer komplett bild av hur flerspråkighet integreras i svenskundervisningen i de intervjuade lärarnas klassrum. Intervjuerna omfattade tio frågor (se bilaga 1) som berörde vår studie som handlar om flerspråkighet i heterogena klassrum, samt om vilka möjligheter och utmaningar som både lärare och elever kan möta.

3.2 Urval

Inför studiens genomförande valdes sex lärare ut genom ett bekvämlighetsurval (Denscombe, 2018, s.71). Urvalet gjordes eftersom vi hade kontakt med lärare på flera skolor sedan tidigare, vilket underlättade processen att få tillgång till deltagare och skapade en smidig kommunikationsväg. Det sparade tid och resurser jämfört med att behöva etablera nya samarbeten från grunden.

Studiens genomförande har skett på två olika skolor, vilket innebär att tre intervjuer genomfördes på varje skola. Studiens val av lärare gjordes av oss som genomförde undersökningen och grundade sig i ett kriterieurval som kallas transparens eller genomskinlighetskriteriet. Kravet på detta kriterium enligt Justesen och Mik-Meyer (2011, s. 33) är att förklara varför en forskare väljer att intervjua just dessa personer eller att välja en viss undersökningsmetod. Lärarna valdes ut med avsikten att få en bred representation av olika perspektiv och erfarenheter inom dessa årskurser. Det vill säga att de utvalda lärarna är mellanstadielärare i språkligt heterogena klasser och har lång erfarenhet inom läraryrket. Studiens utvalda lärare presenteras med fingerade namn, deras yrkeserfarenhet och vilka årskurser de arbetar med i tabell 1 nedan:

Tabell 1: Studiens intervjuade lärare

Namn	Yrkeserfarenhet	Årskurs
Alma	14 år	Årskurs 4
Ella	14 år	Årskurs 4
Julia	25 år	Årskurs 5
Agnes	33 år	Årskurs 6
Mia	17 år	Årskurs 6
Sara	20 år	Årskurs 6

Av ovanstående tabell framgår att alla lärarna är mellanstadielärare som har arbetat mellan 14 och 33 år i yrket. Det visar att alla har lång erfarenhet av att bygga sina intervjusvar på.

3.3 Genomförande

Lärarna som var delaktiga i undersökningen valdes med avsikten att få en bred representation av olika perspektiv och erfarenheter inom årskurser 4–6. De indi-

viduella intervjuerna som var ungefär 25–30 minuter långa ägde rum i lärarnas egna klassrum. I de fall det inte var möjligt att träffas fysiskt, användes Zoom som alternativ, vilket underlättade genomförandet av intervjuerna utan att behöva kompromissa med kvaliteten på samtalen. Alla de sex intervjuerna inleddes med en kort presentation av oss och om studiens innehåll. Därefter fick lärarna presentera sig genom att berätta om sin yrkeserfarenhet och vilka årskurser de arbetar med.

För att dela upp arbetet intervjuade var och en av oss tre lärare, vilket bidrog till en jämn arbetsfördelning. För att säkerställa att inget viktigt förlorades under intervjuerna spelade vi in ljudet med hjälp av våra mobiltelefoners inbyggda ljudinspelningsfunktion. Dessa inspelningar användes sedan som underlag för vidare analys och bearbetning av intervjumaterialet.

De inspelade intervjuerna har transkriberats både manuellt och genom en mobilapplikation som heter *Transcriptor*. Detta är ett automatiserat program som använder taligenkänning för att omvandla ord till text i helhet. Fördelarna med programmet är dess snabbhet och förmåga att återge tal så exakt som möjligt, vilket gör det till ett effektivt verktyg för transkribering (Lagerholm, 2013, s. 35). Nackdelarna med programmet är att felaktigheter kan förekomma i transkripten, särskilt vid låg ljudkvalitet eller när flera talare är involverade, vilket vi har försökt undvika genom att också göra en noggrann manuell granskning av alla transkriptioner. *Transcriptor* erbjuder en grov och skriftspråksnära transkription snarare än detaljerad analys på mikronivå. Grova transkriptioner var tillräckliga för att genomföra vår studie eftersom de skapade en effektiv analys av samtalet, vilket innebar att vi, som forskare, inte behövde fokusera på språkliga detaljer som inte var centrala. Inspe­lningarna lyssnades igenom upprepade gånger, och de automatiska transkriptionerna granskades noggrant. Intervjuerna transkriberades i sin helhet för att underlätta det analytiska djupet i materialet.

3.4 Analysmetod

I denna studie bearbetades materialet med manuell kvalitativ innehållsanalys. Metoden används eftersom den ger en detaljerad analys i relation till en studie av ett specifikt ämne eller ett begränsat område (jfr Denscombe 2018, s. 426). Det tran-

skriberade intervjumaterialet lästes igenom flera gånger. Därefter markerades och färgkodades de delar som bidrog till att besvara forskningsfrågorna och syftet med studien. Därefter bildade vi kategorier utifrån koderna. Kategorierna som används vid kodning i den kvalitativa metoden framträdde genom att vi gick igenom de transkriberade intervjuerna och identifierade återkommande svar och mönster. Intervjuernas svar och mönster gjordes genom färgkodning av svaren, där en specifik färg tilldelades varje fråga och sedan bestämdes svaren relaterade till frågan i samma färg. Kategorier var: *hur används flerspråkighet*, som markerades med röd färg, *möjligheter*, som markerades med blå färg och *utmaningar*, som markerades med gul färg. Genom färgkodning av lärarnas svar på intervjufrågorna i transkriptionerna kunde vi hitta mönster, det vill säga likheter och olikheter mellan lärarnas svar. Studien antar en induktiv ansats, vilket innebär att slutsatsen bildas av lärarnas svar på intervjufrågorna som har sammanställts tematiskt.

3.5 Etiska överväganden

Vi utgick från Vetenskapsrådets etiska regler för forskning som involverar människan. Vår studie gjorde gott genom att bidra med ny kunskap som kan vara användbar för att förstå och främja användningen av flerspråkighet, i enlighet med Vetenskapsrådets etiska riktlinjer (Vetenskapsrådet, 2024). Studien gav lärarna möjligheten att välja om de ville delta i undersökningen, det vill säga att alla deltagarna hade rätt att bestämma sin delaktighet. Detta gjordes i enlighet med Vetenskapsrådets direktiv som säger att forskare ska ”låta individen själv ta ställning till om hen vill delta och på vilket sätt” (a.a, 2024, s. 59). Därför fick alla lärarna ett informationsbrev om vad studien handlar om och hur intervjun skulle gå till före intervjuerna (Se bilaga 2). Likaså fick varje lärare en samtyckes-blankett, där de ombads att ge sitt godkännande till frivilligt deltagande i studien (se bilaga 3). Genom att skriva under blanketten bekräftade deltagarna även att de fått nödvändig information gällande forskningen. Vetenskapsrådet betonar att det är viktigt att informera deltagarna ”om hur deras personuppgifter kommer att behandlas (a.a, 2024, s. 58), vilket vi gjorde, och vi meddelade att lärarnas namn och de skolor de arbetar på skulle anonymiseras. Detta gjordes genom att lärarnas riktiga namn ersattes med fingerade namn och genom att namnen på de skolor där lärarna arbetar inte nämndes i studien. Deltagarnas intressen skyddades genom att vi som genom-

för studien respekterade lärarnas personliga integritet. Vi såg till att lämpliga åtgärder vidtogs för att säkerställa att data lagras på ett säkert sätt under tiden vi genomför studien. Detta gjordes genom att spara alla inspelade intervjuer på en fil på datorn som bara vi kan nå med hjälp av ett säkert lösenord.

4 Resultat och analys

I detta kapitel presenteras studiens resultat utifrån kategoriseringar av lärarnas svar på intervjufrågorna i tre olika avsnitt. I det första avsnittet presenteras resultaten kopplat till frågan om hur flerspråkigheten används i klassrummet för att stödja flerspråkiga elever (4.1). Därefter presenteras resultat på frågan om vilka möjligheter lärare ser med detta arbetssätt för sig själva och för eleverna (4.2). Dessutom presenteras vilka utmaningar som lärare ser med användningen av flerspråkighet i klassrummet för sig själva och för eleverna (4.3). Avslutningsvis presenteras en sammanfattning av resultatet (4.4).

4.1 Användning av flerspråkigheten i svenskundervisning på mellanstadiet

Alla lärare som deltog i studien belyste tydligt genom intervjuerna att det är viktigt att använda flerspråkighet i klassrummet som resurs och stöd för flerspråkiga elever. När frågan om hur flerspråkigheten används i klassrummet för att stödja flerspråkiga elevers språkutveckling ställs under intervjuerna svarar alla intervjuade lärare att det är mycket viktigt att läraren vet hur elevernas förstaspråk kan inkluderas i svenskundervisning. Enligt dem sker detta genom att läraren använder olika pedagogiska metoder och verktyg under lektionen beroende på elevens språkliga och inlärningsmässiga förmågor och färdigheter. Sara som är lärare i årskurs sex framhåller betydelsen av att arbeta med mycket ord- och bildstöd i undervisningen. Hon menar att:

Det ska vara många ord och bildstöd som läraren och flerspråkiga elever kan arbeta med i svenskundervisning. De orden kan eleverna översätta med hjälp

av google översättning eller bildstöd som underlättar kommunikationen och förståelsen av undervisningsinnehåll¹.

Sara betonar alltså att läraren som arbetar med flerspråkiga elever bör använda bildstöd och elevernas första språk genom att översätta ord och begrepp till svenska. Detta kan kopplas till det sociokulturella perspektivet där Vygotskij (2001, s. 32) beskriver att inlärningsresurser bidrar till att utveckla lärandet vid sidan av utvecklingen av individens språkliga medvetenhet. Dessutom beskriver hon att eleverna kan använda digitala verktyg som Google översätt för att översätta ord och begrepp från svenska till sitt modersmål eller tvärtom. Detta kan även kopplas till det sociokulturella perspektivet, eftersom Vygotskij (2001, s. 32) betonar att dra nytta av tidigare erfarenheter, det vill säga elevernas kunskaper på deras modersmål. Mia som är lärare för årskurs sex beskriver även att flerspråkigheten kan användas i heterogena klassrum för att utveckla elevernas språkutveckling. Hon belyser viktiga metoder och verktyg som läraren kan använda för detta:

Det finns alltid bilder och begreppskort på svenska som är tillgängliga i klassrummet. Det är också möjligt för eleverna att använda digitala verktyg för att översätta texter på sitt förstaspråk.

Citatet visar att Mia menar att i de heterogena klassrummen ska eleverna ha tillgång till olika metoder som bildstöd, begreppskort och översättningsverktyg. Detta stämmer överens med det som Sara beskriver, vilket innebär att lärarnas svar visar likheter som identifierades och färgkodades. De olika metoderna hjälper läraren att involvera elevernas alla språkliga resurser i svenskundervisningen, förklarar Mia. Dessutom berättar Mia vidare i intervjun att hon använder olika korta filmer som är textade på elevernas modersmål för att integrera flerspråkiga elever i undervisningen.

Julia, som är mentor i årskurs fem, berättade i sin tur att hon brukar använda flerspråkighet i klassrummet för att stödja elevernas inläring av svenska och även andra ämnen. Hon påpekade att:

¹ Alla citat är ordagrant nedskrivna, varför vissa grammatiska konstruktioner kan vara felaktiga skriftspråkligt.

Jag ser till att skapa kopplingar mellan svenska och deras modersmål så att de kan använda sina språk som ett verktyg för att förstå nya begrepp.

Utifrån det Julia sa, framkommer vikten av att skapa kopplingar mellan svenska och elevernas modersmål för att underlätta inläringen av nya begrepp. På det sättet skapar läraren alltså en brygga mellan elevernas tidigare erfarenheter och deras nya kunskaper i svenska. Hon förklarade att under undervisningen brukar de använda ordböcker på elevernas modersmål samt integrera olika översättningstekniker för att underlätta arbetet med svåra svenska ord eller begrepp.

Ella ser på flerspråkighet som en resurs i klassrummet som direkt kan bli integrerad i svenskundervisningen. Först och främst gäller detta skrivuppgifter på svenska. Hon uppmuntrar eleverna först att strukturera sina tankar på sitt modersmål innan de börjar skriva på svenska. Läraren märkte att:

... det hjälper eleverna att uttrycka sig mer fördjupat och att de känner sig tryggare när de använder det språket de är mer bekanta med.

Citatet understryker hur viktigt det är för elever att använda ett språk de känner sig bekväma med för att kunna uttrycka sig mer fördjupat och självklart. Enligt Vygotskijs sociokulturella teori spelar språket en viktig roll i lärandet, och elevernas modersmål kan nyttjas som ett verktyg för utveckling av tankar och förståelse (Vygotskij, 2001, s. 194). Vygotskij menade att elever först lär sig genom interaktion i sin närmaste utvecklingszon, där modersmålet kan vara en stödjande resurs för att bygga vidare på ny kunskap. Resultatet från tidigare forskning har visat att inkluderingen av elevernas modersmål kan vara positivt för inläringen av svenska språket. Studien av exempelvis Gynne och Bagga-Gupta (2013) har visat att användning av flera språk i klassrummet främjar elevernas språkutveckling och förståelse av ämnesinnehåll. Det kan innebära att eleverna använder sitt modersmål som stöd för att formulera sina tankar och skapa en tryggare lärandemiljö. Det gör att eleverna kan fokusera på att utveckla sina idéer utan att bli hindrade av språkliga barriärer. Denna trygghet kan leda till att de vågar ta mer risker i sitt lärande och utvecklas snabbare i sitt andraspråk, då de först kan uttrycka sig på ett språk de behärskar väl.

Agnes har lång erfarenhet inom läraryrket och stor vana av att arbeta med flerspråkiga elever. Hennes synpunkt skiljer sig från de andra lärarna, genom att hon, med sin långa erfarenhet, framhåller flerspråkigheten som en resurs för att underlätta elevernas förståelse och kunskapsinhämtning. Medan Agnes belyser den viktiga rollen som modersmålet spelar för att skapa trygghet i lärandet, har de andra lärarna sitt fokus på konkreta metoder och verktyg, exempelvis bildstöd eller digitala översättningsverktyg. Detta görs för att skapa kopplingar mellan svenska och elevernas modersmål, vilket kan bidra till aktiv integreringen av flerspråkigheten i undervisningen. Agnes ser nämligen på flerspråkighet som en bred grundpelare i språkutvecklingen, medan de övriga lärarna berättar på vilket sätt kan denna resurs användas i praktiken för att möta elevernas specifika inlärningsbehov.

I vanliga fall tar Agnes hjälp av digitala hjälpmedel som översättningsappar eller flerspråkiga läromedel som exempelvis en webbsida där det finns olika filmer på elevernas olika språk. Läraren menar att detta sätt ger dem en snabb förståelse för svenskan på elevernas olika villkor. Agnes säger att:

Detta gör det möjligt för eleverna att parallellt utveckla sitt svenska språk och fördjupa sig i ämnet, särskilt när vi jobbar med komplexa texter eller diskussioner.

Här lyfts fram en viktig pedagogisk strategi där flerspråkiga elever får möjlighet att utveckla både sina språkliga och ämnesmässiga färdigheter samtidigt. Att använda elevernas modersmål som stöd vid arbete med komplexa texter och diskussioner bygger ett samspel mellan deras befintliga kunskaper och de nya lärandemålen. Detta tillvägagångssätt är värdefullt, vilket gör att eleverna inte behöver välja mellan att fokusera på språkutveckling eller ämnesinnehåll, utan istället kan integrera dessa två processer samtidigt. Det bidrar till att skapa en mer inkluderande lärandemiljö där elevernas flerspråkighet finns som en resurs, vilken stärker både deras förståelse och förmåga att uttrycka sig.

Ella använde en metod om parallella texter, där hon gav samma berättelse på både svenska och elevens modersmål. Ella, precis som Julia, underströk betydelsen av att flerspråkiga elever ska fokusera på att jämföra språkstrukturer

och öka ordförrådet. Att läsa texter parallellt är en bra pedagogisk strategi för detta enligt Ella. Detta reflekterar Vygotskijs betoning på betydelsen av social interaktion och samspel för att utveckla kognitiva förmågor (Vygotskij, 2001, s. 32). Genom att använda modersmål som stöd i undervisningen blir elevernas redan befintliga språkliga resurser ett verktyg att förstå nya begrepp. Detta kan kopplas till sociokulturella teori och dess idé om *scaffolding* (2001, s. 333), det vill säga stöttning där läraren agerar som en medlare som minskar stödet när eleverna blir mer självständiga. Flerspråkiga ordböcker, översättningstekniker och digitala verktyg såsom översättningsappar fungerar som kulturella och språkliga medierande verktyg som är centrala inom sociokulturell teori. Dessa verktyg minskar avståndet mellan elevens existerande kunskap och deras *zon för proximal utveckling (ZPD)*, där lärande sker som bäst.

Enligt lärarna har de använt flerspråkighet i klassrummet med hjälp av olika undervisningsmetoder och material, exempelvis ordböcker, begreppskort och digitala verktyg. Dessa undervisningsmaterial skapar kopplingar mellan elevens modersmål och svenska. Detta kan kopplas till transspråkande som betonar ”användning av multimodala resurser som bildspråk, kroppsspråk, dans, teater och andra medier” (Skolverket, 2018, s. 49).

4.2 Möjligheter att använda flerspråkighet i språkligt heterogena svenskklassrum på mellanstadiet

Resultatet av analyserna visar att lärarna menar att användningen av flerspråkighet i heterogena klassrum skapar många möjligheter som gynnar både läraren och eleven, genom att tillåta eleverna använda sitt förstaspråk i klassrummet för att stärka och förbättra förståelsen av undervisningen. De intervjuade lärarna uppmuntrar användningen av flerspråkighet i klassrummen genom den nytta som de ser att en flerspråkig elev kan ha av detta och att det underlättar undervisningsprocessen för läraren. Sara förklarar hur en flerspråkig elev får möjligheten att använda sitt förstaspråk i klassrummet:

Eleven kan skriva en text först på sitt förstaspråk och sedan översätta den till svenska med hjälp av google översätt eller tillsammans med sin studiehandledare på sitt modersmål.

Saras citat visar att eleverna får möjligheten att använda sitt modersmål för att översätta ord till svenska samt att få stöd av en studiehandledare som talar samma språk. Detta stämmer med det som Mia berättade, nämligen att flerspråkiga elever i hennes klassrum får översätta texter till sitt modersmål för att förstå textens innehåll. Dessutom förklarar Mia att läraren får många möjligheter av användningen av flerspråkighet i klassrum genom att:

Elevernas språkutveckling ökar när de kan använda sitt modersmål för att översätta eller förklara för någon ett ord på samma språk. Detta skapar alltså en samarbetsmiljö.

Ovanstående citat betonar den sociala aspekten av lärande som här möjliggörs, vilket är en central del av det sociokulturella perspektivet, beskriver Vygotskij (2001). Detta kan även kopplas till Gynne och Bagga-Gupta (2013) som påpekar på att användningen av transspråkande hjälper eleverna att utvecklas språkligt. Användningen av elevernas modersmål för att översätta eller förklara ord för en klasskamrat kan engagera eleverna i samarbete och kunskapsdelning. Detta inte bara stärker deras egen förståelse, utan bidrar också till att skapa en inkluderande och stödjande lärmiljö.

För Julia innebär flerspråkighet en möjlighet att skapa en mer inkluderande och tillgänglig undervisning för alla. Läraren påpekade att hon kunde anpassa undervisningen efter elevernas individuella språkliga bakgrund och utvecklingsnivå. För eleverna betydde det att de fick möjlighet att utveckla sitt svenska språk samtidigt som de stärkte sina kunskaper i andra ämnen. Det gjorde att de enligt Julia kunde känna sig mer självsäkra och trygga i lärandet, vilket ledde till att deras språkförmåga växte snabbare. Anpassning under lektionens gång stärkte inte endast elevernas lärande utan också deras identitet, menade hon. Ella berättade i sin tur att:

Arbetet med flerspråkigheten ger mig som lärare möjlighet att arbeta med elever på ett mer holistiskt sätt, där deras flerspråkighet inte ses som ett hinder utan som en styrka.

Ella visar genom citatet att arbetet med flerspråkigheten ger henne flera möjligheter att undervisa mer holistiskt. Hon förklarade vidare att genom att aktivt inkludera och uppmuntra användning av både svenska och andra språk i under-

visningen, kan den skapa en miljö där språken berikar varandra och stärker elevernas förståelse för språkliga strukturer. När elever får chansen att arbeta med flerspråkighet, utvecklar de inte bara sina färdigheter i svenska, utan får också en djupare insikt i strukturer och funktioner i sina modersmål. För eleverna betyder detta att de får använda sina språkliga resurser parallellt, vilket kan öka deras språkliga medvetenhet och analytiska förmåga. Att kunna reflektera över likheter och skillnader mellan språken ger dem en bredare och mer flexibel förståelse för språkliga fenomen. Dessutom är det en viktig aspekt för att bygga deras språkmedvetenhet, eftersom elever lär sig att se samband och skillnader mellan de språkliga system de använder. Ellas arbetssätt stöds av Skolverket (2018), där vikten av att använda två språk parallellt understryks, vilket leder till att eleverna förbättrar sina kunskaper i både svenska och sina förstaspråk.

För Agnes ger det här arbetssättet med flerspråkighet en stor möjlighet att använda digitala verktyg och olika resurser för att effektivisera undervisningen. Hon ser att det hjälper till att skapa en mer dynamisk lärmiljö där eleverna kan arbeta på sina egna villkor, med hjälp av flerspråkiga appar och läromedel. För eleverna innebär detta en större möjlighet till självständighet, eftersom de kan använda digitala verktyg för att arbeta med svenska i sin egen takt och på sina egna villkor. Det här arbetssättet kan kopplas till det sociokulturella perspektivet genom att digitala verktyg fungerar som medierande resurser som stödjer elevernas lärande. Enligt Vygotskij (2001) sker utveckling genom interaktion med omgivningen och användning av verktyg, och i detta fall blir flerspråkiga appar och läromedel centrala för att skapa en dynamisk lärmiljö (s. 32). Verktygen möjliggör att elever kan arbeta självständigt och i sin egen takt, vilket stärker deras lärande och självständighet. Detta arbetssätt främjar också ett lärande som är anpassat till deras individuella behov, vilket ligger i linje med det sociokulturella perspektivets fokus på stöd och mediering. Lärarnas olika synsätt på flerspråkiga möjligheter stämmer överens med det transspråkande synsättet som betonar att lärandet utvecklas genom det stödet som eleven får från sin omgivning, exempelvis en klasskamrat, beskriver Skolverket (2018, s. 49).

4.3 Utmaningar med att använda flerspråkighet i språkligt heterogena svenskklassrum på mellanstadiet

Inom läraryrket går läraren igenom många utmaningar i arbetet med flerspråkiga elever som inte kommit så långt i sin utveckling av skolspråket svenska, vilket kräver erfarenhet och vissa undervisningsmetoder från lärarnas sida. Vissa utmaningar kan leda till positiva resultat om läraren hanterar dem genom lämpliga undervisningsmetoder och pedagogiska strategier. De intervjuade lärarna var överens om att det finns både svåra och mindre svåra utmaningar, och det beror på flera orsaker. Sara berörde några av de utmaningar som läraren kan ställas inför när det gäller vikten av att läraren och eleven känner till värdet och vikten av att eleverna får lära på sitt starkaste språk, som kan vara deras modersmål. Sara betonade dimensionerna av ordet utmaningar och döpte om det till inlärningsmål:

Jag tycker att man inte säger utmaningar när det gäller flerspråkighet, utan man säger inlärningsmål istället. Den nytta som eleverna får när de använder sitt modersmål i klassrummet ger ett positivt resultat i deras kunskapsutveckling av det svenska språket.

Sara menade att läraren ska se de utmaningar som möter läraren och även flerspråkiga elever som inlärnings- och utvecklingsmål. Detta underlättar elevernas språkutveckling för att det alltid är lättare att nå målen än att slutföra utmaningar, förklarar Sara. Denna synpunkt kan kopplas till sociokulturella perspektivet, där Vygotskij (2001, s. 333) förklarar hur social interaktion genom den proximala utvecklingszonen (ZPD) kan bidra till lärande. Han förklarar också att individen lär sig bättre om hen får tillräckligt stöd av en kompetent person, till exempel en lärare. Om läraren ser dessa utmaningar som mål och planerar lektionen på ett sätt som är anpassat till elevernas behov, kommer eleverna att ges möjligheter att utveckla sitt språk inom ZPD. På detta sätt får eleverna stöd för att successivt utveckla sina språkkunskaper. Till skillnad från Sarah berörde Alma de utmaningar som läraren i synnerhet och eleven i allmänhet står inför när det gäller användningen av flerspråkighet. Alma beskrev att de svåraste utmaningarna en lärare kan ställas inför är när eleven inte kan

skriva eller läsa ens på sitt modersmål. Det vill säga att det finns elever som kommer till Sverige som inte har gått i skola i sitt hemland. Detta gör det svårt för läraren att använda elevens modersmål som ett sätt att lära sig eller stärka det svenska språket, förklarar Alma, om läraren inte kan tala elevens förstaspråk. De största och svåraste utmaningarna som möter läraren enligt Alma är:

Det är en utmaning för läraren att använda flerspråkigheten med en elev som inte har gått i skolan i sitt hemland eller om en elev inte kan läsa på sitt hemspråk. Detta gör det svårare för läraren att använda läs- eller skrivmaterial som metod med de flerspråkiga eleverna.

Enligt Alma är lärarens svåraste utmaning med användningen av flerspråkighet i heterogena klassrum att läraren måste välja anpassade material och metoder för de flerspråkiga eleverna som inte kan läsa eller skriva på sitt modersmål, vilket då kan vara svårt. Almas perspektiv kan kopplas till Vygotskijs teori som beskriver hur läraren kan anpassa undervisningen efter elevernas behov, genom den proximala utvecklingszonen (ZPD). Det kan innebära att elever kan utvecklas och lär sig bäst när läraren kan ge dem anpassad hjälp och stöd (scaffolding), det vill säga när läraren planerar en undervisning efter elevernas behov, beskriver Vygotskij (2001, s. 334).

Ella tycker att den största utmaningen med användningen av flerspråkighet i språkligt heterogena klassrum kan vara att hitta rätt balans mellan att använda modersmålet och att fokusera på svenska.

Jag måste hela tiden vara medveten om att inte bli för beroende av modersmålet, eftersom det kan hindra eleverna från att utveckla ett starkt svenskt ordförråd.

Här visar läraren vikten av att eleverna inte får bli för beroende av sina modersmål som stöd för att främja utvecklingen av ett starkt svenskt ordförråd. Det reflekterar en medveten strategi för att stödja språkinlärning utan att skapa beroende av modersmålet. En annan utmaning, enligt Ella, är att vissa elever kan ha särskilda svårigheter med att använda sitt modersmål i klassrummet för att det kan vara bara en elev som talar ett särskilt språk eller att olika undervisningsmaterial saknas i ett språk som en elev talar. Detta gör det svårt att fullt ut dra nytta av elevens flerspråkiga förmåga.

Julia uppfattar den största utmaningen med flerspråkigheten att det kan vara svårt att få tillgång till modersmållärare för alla språk som eleverna talar. I vissa fall kan det vara svårt att ge tillräckligt med stöd när elever talar språk som lärarna inte har kompetens i. En annan utmaning är att hantera elever som inte har samma starka kunskaper i sitt modersmål, vilket kan göra det svårare att använda deras modersmål som stöd i lärandet.

Agnes säger i sin tur att den största utmaningen för henne är att det ibland kan vara svårt att hitta rätt digitalt verktyg eller andra resurser som är flerspråkiga och tillräckligt anpassade till klassens behov. Dessutom kan elever som inte har en stark bas i svenska ibland ha svårt att hänga med, även om de använder flerspråkiga verktyg. Läraren lyfter att:

Det krävs mycket planering och noggrant urval av läromedel och appar för att säkerställa att alla elever får rätt stöd.

Agnes understryker alltså vikten av korrekt genomförd planering och ett genomtänkt urval av läromedel och digitala verktyg för att ge alla elever det nödvändiga stödet. Detta speglar en medveten pedagogisk strategi där läraren tar hänsyn till elevernas olika behov och förutsättningar. Genom att välja material och appar som är anpassade efter elevernas språkliga nivå och lärandemål, skapas en inkluderande miljö där varje elev har möjlighet att nå sin fulla potential.

Utifrån både Vygotskijs sociokulturella perspektiv och transspråkande teori kan vi belysa de utmaningar som lärarna beskrev i arbetet med flerspråkiga elever. I enlighet med Vygotskij (2001), är lärande en social process där elever utvecklas genom interaktion med andra och genom användning av medierande verktyg (s. 248). När lärarna, som Alma, beskriver svårigheterna med att arbeta med elever som inte kan läsa eller skriva på sitt modersmål, avspeglas detta i Vygotskijs begrepp om *zon för proximal utveckling*. Lärandet sker mest effektivt när det pågår i en samarbetsinriktad och stödjande miljö. Om elever inte har väsentliga kunskaper i sitt modersmål, kan det vara utmanande för läraren att låta dem använda förstaspråket som ett stöd för att utveckla svenska. Läraren riskerar att inte kunna bygga på elevens förkunskaper för att skapa den

stödjande lärandemiljön som är central i sociokulturellt lärande, såvida inte tätt samarbete med studiehandledare är möjligt.

Garcia och Wei (2018) betonade att elever ska kunna utnyttja alla sina språkliga resurser för att förstå och uttrycka sig (s. 47). Dock beskrev vissa lärare att det kan vara svårt att hitta en balans mellan elevers modersmål och det svenska språket. Lärarna har mycket erfarenhet inom läraryrket, vilket gör att de är medvetna om att ett beroende av modersmålet kan hindra elever från att utveckla ett starkt svenskt ordförråd. Detta återspeglar nämligen en av de svårigheter som uppstår när man använder transspråkande i klassrummet. Balansen är avgörande för att elever ska kunna utveckla både sitt modersmål och svenska på ett sätt som inte skapar beroende, vilket kan vara en utmaning vid tillämpning av transspråkande metoder.

4.4 Sammanfattning av resultat

Sammanfattningsvis visade lärarnas intervjusvar både likheter och skillnader i att inkludera flerspråkighet i undervisningen. Gemensamt för många är att de ser på flerspråkighet som en resurs för lärande och använder metoder som uppmuntrar elever att dra nytta av sina modersmål. På samma gång varierar strategierna beroende på lärarnas erfarenheter. Vissa lärare integrerar modersmålet aktivt i undervisningen, medan de andra fokuserar mest på att stärka elevernas svenskkunskaper.

Gällande konkreta möjligheter, framhöll lärarna att flerspråkighet kunde bidra till elevernas identitetsutveckling och öka deras språkliga medvetenhet. En möjlighet för lärarna var att utveckla nya pedagogiska metoder och skapa en inkluderande miljö för alla. Utmaningarna hade dock också en betydande roll. Elever kunde uppleva vissa svårigheter i att skapa en balans mellan sina olika språk, särskilt när undervisningsspråket skilde sig från deras modersmål. Lärarna nämnde även begränsade resurser och avsaknad av utbildning i hur man på bästa sätt arbetar med flerspråkighet som en resurs i sitt arbete. I nästa kapitel ska dessa resultat diskuteras mer ingående med fokus på deras implikationer för undervisning och lärande.

5 Diskussion

I följande avsnitt diskuteras studiens resultat i förhållande till forskningsfrågorna i avsnitt 5.1. I avsnitt 5.2 diskuteras vårt metodval och i 5.3 diskuteras de didaktiska implikationer som våra resultat ger. Avslutningsvis ges förslag på fortsatt forskning i avsnitt 5.4.

5.1 Resultatdiskussion

Denna undersökning genomfördes för att fokusera på användningen av flerspråkighet i heterogena klassrum i mellanstadiet. Studiens resultat visar att de tre forskningsfrågorna kunde besvaras genom lärarnas svar på intervjufrågorna. Lärarnas åsikter och deras olika syn på de möjligheter och utmaningar som läraren och eleven står inför grundar sig på deras undervisningserfarenhet och personliga åsikter. Detta har synliggjort genom lärarnas citat, förklaringar och beskrivningar som visades i resultatavsnittet ovan. Nästan alla lärare beskrev att de arbetade med flerspråkighet i sina språkligt heterogena svenskklassrum genom att eleverna fick använda sina modersmål som en resurs i lärandet. Några lärare nämnde också att användningen av flerspråkighet inte var begränsad till enbart svenska lektioner, utan även i andra ämnen som engelska och SO. Till exempel, fick eleverna titta på korta filmer som var inriktade mot ett särskilt ämnesområde, skriva eller läsa på sitt starkaste språk innan de övergick till svenskan. Detta kan jämföras med tidigare forskning av Lahdenperä & Sundgren (2017, s. 66) som betonar att lärandet är en del av språket och därför är det viktigt att använda elevernas språkliga erfarenheter i klassrummet. Resultaten visar också att det är en del av lärarna som ser att flerspråkighet är ett verktyg för både lärare och elever och att eleven kan få nytta av det verktyget om det används på rätt sätt. Dessutom belyser en annan del av lärarna vikten av elevernas kopplingar och förståelse mellan sitt modersmål och det svenska språket. Detta synsätt visar att eleverna utvecklar sina färdigheter och kunskaper genom lärandet, vilken i sin tur kan kopplas tydligt till Vygotskijs tankar som visar att "inlärning är detsamma som utveckling" (2001, s. 304). Studien visar att lärarna använder olika undervisningsmetoder med flerspråkiga elever för att utveckla elevernas kunskaper och förmågor. De metoderna som används i klassrummet stöttar eleverna och skapar ett samspel mellan lärare och elever.

Detta kan i enlighet med den sociokulturella teorin (Vygotskij, 2001, s. 333) bidra till att eleverna utvecklar sina kunskaper och färdigheter som i sin tur leder till självständighet. Lärarna ser i sin undervisning att ordböcker och användningen av översättning fungerar som ett medierande verktyg för elevernas lärande. Detta visar alltså att lärarna använder elevernas tidigare erfarenheter av modersmålet för att utveckla de nya kunskaperna på det svenska språket. Användningen av de metoderna är förenliga med det sociokulturella perspektivet som kopplas även enligt Vygotskij (2001, s. 195) till det sociokulturella perspektivet som visar kopplingen mellan individens språkliga utveckling, interaktionen och tidigare erfarenheter.

Vidare visar studien att det finns olika möjligheter med att använda flerspråkighet i klassrummet, där både lärare och elever gynnas av det. En av de möjligheterna som lärarna ser är att flerspråkigheten möjliggör flerspråkiga elever att använda digitala verktyg i klassrummet för översättning från sitt modersmål till svenska. Detta innebär i sin tur att lärarna genom att variera sina undervisningsmetoder och arbetssätt skapar en mer inkluderande inlärningsmiljö där alla elever får bättre förutsättningar att förstå och tillgodogöra sig undervisningen. Å ena sidan erbjuder dessa verktyg en stor möjlighet till självständighet, då eleverna kan arbeta med svenska i sin egen takt och på sina egna villkor. Detta kan vara särskilt bra för flerspråkiga elever som behöver stöd i att utveckla sin svenska utan att känna sig stressade. Genom att använda digitala läromedel som ett stöd kan eleverna få en mer individanpassad undervisning, vilket ligger i linje med det sociokulturella perspektivets syn på lärande som en medierad process (Vygotskij, 2001, s. 53). Forskningsresultat visar att lärarna använder olika metoder för att involvera flerspråkighet i de heterogena klassrummen, vilket innebär att arbetssättet varierar mellan en lärare och de andra. De lärarnas varierande arbetssätt leder, enligt sociokulturellt perspektiv, till elevernas kunskap och begreppsutveckling (2001, s. 271). Dessutom visar studien att eleverna får möjligheter att utveckla sig själva och sina färdigheter genom interaktionen med omgivningen och gemensamma arbeten med andra flerspråkiga elever. Detta kan jämföras med Gynne och Bagga-GuPTas (2013) forskning som beskriver kopplingen mellan flerspråkighet och transspråkande, där flerspråkiga elever fick använda sitt modersmål för att kommunicera med andra elever som talar samma språk. Detta innebär att användningen av trans-

språkande för flerspråkiga elever förbättrar deras sociala kommunikationer. Elevernas integration i klassmiljö stödjer deras lärande och främjar elevers identitet samt utvecklar deras ämneskunskaper, betonar Skolverket (2018, s. 46). Lärarna i vår studie berättar att eleverna får möjligheten att använda sitt språk för att översätta texter med hjälp av studiehandledare till sitt modersmål, vilket Skolverket menar “gör det möjligt för eleven att få stöd av och använda en större del av sin språkliga repertoar i lärandet, än om undervisningen erbjuds främst på svenska” (Skolverket, 2018, s. 103).

Resultatet på den tredje forskningsfrågan visar vilka utmaningar som kan möta läraren och flerspråkiga elever i språkligt heterogena klassrum. Lärarna i studien har olika syn på de utmaningarna som möter både dem och eleverna. Där visade resultaten att vissa lärare tycker att det inte är lätt att välja lämpligt undervisningsmaterial för att använda flerspråkighet som stöd om eleven inte kan mycket på sitt modersmål. Detta kan kopplas till Otterup (2015) som belyser att flerspråkiga material inte alltid är anpassade och lämpliga att använda. Våra resultat visar å ena sidan att vissa lärare främjar användningen av flerspråkighet för att stärka elevernas kunskaper och språkinläring. Å andra sidan uttryckte vissa lärare sin oro gällande integrering av flerspråkighet i heterogena klassrum, vilket kunde ha lett till begränsningen av elevernas utveckling av svenska språket. De olika synsätten stämmer med Otterup (2015) som menar att modersmålet kan fungera som en resurs för att förstå det nya språket, men också att en alltför stark koppling till modersmålet kan minska möjligheten till interaktion på svenska. Uddling, Svensson, Juvonen och Bergh Nestlog (2024, s. 15) beskriver i sin tur att användningen av flerspråkigheten, i enlighet med vår resultat, ger fördelar för den kognitiva utvecklingen.

5.2 Metoddiskussion

Denna studie genomfördes med en kvalitativ metod, där data samlades in genom intervjuer med lärare i mellanstadiet. Den kvalitativa ansatsen bedömdes vara mest lämplig för att besvara studiens syfte, eftersom fokus låg på lärarnas egna erfarenheter och perspektiv där forskningsfrågorna besvarades utifrån lärarnas svar. Inledningsvis planerades även en kompletterande datainsamling genom observa-

tioner. Motiveringen till detta var att själva se hur lärarna utnyttjar de olika metoderna i praktiken med eleverna. Efter diskussion och samråd med handledaren beslutades det dock att exkludera observationerna och enbart använda intervjuerna. Beslutet motiverades av tidsramens begränsningar samt att observationerna inte skulle bidra i tillräcklig utsträckning till att besvara studiens forskningsfrågor.

Ett val att fokusera på intervjuer innebär dock vissa begränsningar. Eftersom vi inte inkluderade observationer kunde vi inte se hur lärarnas metoder genomfördes i praktiken, vilket innebär att studien till viss del förlitar sig på självrapportering. Även om lärarnas svar gav värdefulla insikter kan de vara färgade av deras uppfattningar om vad som anses önskvärt eller effektivt, snarare än att spegla verkliga klassrumssituationer. Detta kan bidra till en lidande datakvalitet och begränsa studiens generaliserbarhet. Vi menar att det fortfarande kan anses vara relevant att belysa hur lärarna reflekterar över och motiverar sina metoder.

Genom att använda semistrukturerade intervjuer möjliggjordes en djupgående insamling av data där lärarna kunde förklara sina synsätt och erfarenheter på ett utförligt sätt. Genom denna typ av intervju kan följdfrågor ställas, vilket gör att intervjuaren kan förstå hur personen tänker. Samtidigt innebar intervjumetoden en viss risk för att våra tolkningar som forskare kunde påverka resultatet. Vi försökte minska denna risk genom att använda en tydlig intervjuguide och att vara medvetna om vår egen förståelse under hela processen. Den flexibla strukturen i intervjuerna tillät följdfrågor, vilket gav möjlighet att utforska nya aspekter av flerspråkighet som inte hade förväntats i förväg.

Ett ytterligare metodval som kan diskuteras är användningen av bekvämlighetsurval. Den viktigaste fördelen med bekvämlighetsurvalet är att det är snabbt, billigt och enkelt (Denscombe, 2018, s. 71). Även om detta urval möjliggjorde tillgång till erfarna lärare inom den aktuella kontexten, kan det ha påverkat bredden i den insamlade datan. Lärare som redan har en relation till forskarna kan ha varit mer benägna att delta, vilket kan ha resulterat i en viss homogenitet i perspektiven. Å ena sidan kunde det leda till att lärarna kände sig mer bekväma och öppna under intervjuerna, vilket resulterade i mer utförliga och ärliga svar. Å andra sidan kunde det också innebära en risk för att lärarna anpassade sina svar utifrån vad de trodde

att vi ville höra, särskilt om de kände ett behov av att framställa sig själva eller sin undervisning i en positiv dager. Den tidigare relationen kunde därför både stärka förtroendet och förbättra datakvaliteten, men samtidigt påverka svarens objektivitet.

Användningen av digitala verktyg för transkribering var ett effektivt val för att hantera stora mängder data, men även här uppstod vissa utmaningar. Det finns både styrkor och svagheter med användningen av transkriptionerna, vilka man kan möta i praktiken (Lagerholm, 2013, s. 34–35). Automatiserade transkriptionsprogram som Transcriptor erbjuder snabbhet och effektivitet men kan göra fel vid svårtolkat tal. Detta bidrog till att vi fick göra ett dubbeltarbete genom att först spela in datan, transkribera den med hjälp av applikationen, och därefter lyssna flera gånger till för att korrigera felen manuellt. Även om det tog mer tid än det var tänkt, tyckte vi inte att det var ett stort problem, eftersom vi lärde känna vårt material väldigt väl. Trots utmaningarna anses transkriberingsprocessen ha genomförts på ett tillförlitligt sätt som stödjer studiens validitet.

Den kvalitativa innehållsanalysen som användes för att analysera materialet möjliggjorde en systematisk och noggrann bearbetning av datan. Genom att färgkoda lärarnas svar kunde vi identifiera mönster och teman som var centrala för att besvara forskningsfrågorna. Denscombe (2018, s. 403) menar att en potentiell begränsning är att denna metod förutsätter forskarens subjektiva bedömningar vid kodning och tematisering. Våra subjektiva bedömningar kan ha påverkat analysen. Detta hanterades genom att vi kontinuerligt diskuterade och jämförde våra tolkningar för att säkerställa en så objektiv process som möjligt.

Sammanfattningsvis anses metodvalen vara ändamålsenliga för studiens syfte, och vi lyckades att besvara forskningsfrågorna. Däremot behöver vissa begränsningar beaktas i tolkningen av resultaten. Trots avsaknaden av observationer och de potentiella begränsningarna i urval och transkribering ger studien värdefulla insikter i hur flerspråkighet hanteras i undervisningen i sex heterogena mellanstadieklassrum, och vilka utmaningar och möjligheter detta innebär för lärarna och eleverna.

5.3 Didaktiska implikationer

Forskningsresultaten visar hur viktigt det är att använda flerspråkighet i klassrummet för de möjligheter det ger lärare och flerspråkiga elever att utveckla de flerspråkiga elevernas kunskaper och färdigheter. Dessutom visade forskningen att dessa metoder som används, också hjälper eleverna att integrera sig i klassrummet. För att stödja detta bör lärarna uppmuntra och integrera elevernas flerspråkighet i undervisningen i svenskklassrummet, använda visuella stöd och en tydlig struktur för att göra undervisningen mer framkomlig samt skapa ett klassrumsklimat där alla språk och kulturella erfarenheter värdesätts. Genom att inkludera flerspråkighet som resurs i klassrummet kan flerspråkiga elever med hjälp av sina modersmål översätta ord och begrepp till svenska. Detta kan göras exempelvis genom bildstöd där de ska koppla ord till bilder eller föra ordlistor på sitt modersmål.

Avslutningsvis, visade vårt forskningsresultat att det kan finnas vissa utmaningar med att låta elever använda modersmål i svenskundervisningen, särskilt när läraren saknar kunskaper om eller tillgång till vissa språk exempelvis via ordböcker eller läromedel på det relevanta språket, vilket kräver en välförberedd och anpassad strategi och stöd för att skapa en effektiv lärmiljö.

5.4 Fortsatt forskning

Förslag på vidare forskning är att studera elevernas perspektiv genom att undersöka hur eleverna ser användningen av flerspråkighet och vilka möjligheter och utmaningar de upplever i klassrummet. Att använda flerspråkiga elevers perspektiv kan ge andra svar än de som ges av lärarna, vilket ger forskaren en möjlighet att undersöka och jämföra båda perspektiven.

Det skulle också vara intressant att undersöka hur flerspråkiga elever kopplar sina kunskaper till egna erfarenheter när de använder sitt modersmål i klassrummet. För detta kan observationer och elevintervjuer användas som insamlingsmetoder för att besvara nämnda forskningsfråga, förutsatt att den som gör observationerna och intervjuerna talar samma språk som eleverna.

6 Referenslista

- Bunar, N. (2022). Utbildning och mångkulturalitet - det globala samhället. I Lundgren, U., Säljö, R. & Lundberg, C. (red.). *Lärande, skola, bildning - grundbok för lärare*. (Femte upplagan). Natur & Kultur.
- Cummins, J. (2000). *Language, Power, and Pedagogy: Bilingual Children in the Crossfire*. Multilingual Matters.
- Cummins, J. (2017). *Flerspråkiga elever. Effektiv undervisning i en utmanande tid*. Natur & Kultur.
- Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. (Fjärde upplagan). Studentlitteratur.
- García, O. (2009). *Bilingual Education in the 21st Century: A Global Perspective*. Wiley-Blackwell.
- García, O. & Wei, L. (2018). *Translanguaging. Flerspråkighet som resurs i lärandet*. Natur & Kultur.
- Gynne, A. & Bagga-Gupta, S. (2013). *Young people's languaging and social positioning. Chaining in "bilingual" educational settings in Sweden*. Linguistics and Education.
- Justesen, L. & Mik-Meyer, N. (2011). *Kvalitativa metoder: från vetenskapsteori till praktik*. (1. uppl.). Studentlitteratur.
- Lagerholm, P. (2013). *Språkvetenskapliga uppsatser*. (Andra upplagan). Studentlitteratur.
- Lahdenperä, P. & Sundgren, E. (red.) (2017). *Nyanlända, interkulturalitet och flerspråkighet i klassrummet*. (Första upplagan). Liber.
- Lindholm, A. (2020). *Svensklärares uppfattningar om flerspråkighet: en intervjustudie*. [Elektronisk resurs]. Karlstads universitet. <https://kau.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1524083&dswid=-4766> (Hämtad 2024-12-18).
- Otterup, T. (2015). *Jag känner mej begåvad bara. Om flerspråkighet och identitetskonstruktion bland ungdomar i ett multietniskt förortsområde* (Doktorsavhandling). [Elektronisk resurs]. Göteborgs universitet. <https://gupea.ub.gu.se/bit->

[stream/handle/2077/16462/gupea_2077_16462_5.pdf?sequence=5](https://gupea.ub.gu.se/stream/handle/2077/16462/gupea_2077_16462_5.pdf?sequence=5)

(Hämtad 2024-12-01).

Otterup, T. (2022). *Flerspråkighet som resurs*. [Elektronisk resurs]. Skolverket. [Artikel – Flerspråkighet som resurs](#) (Hämtad 2024-11-20).

Skolverket. (2018). *Greppa flerspråkigheten - en resurs i lärande och undervisning*. [Elektronisk resurs].

<https://www.skolverket.se/getFile?file=3905> (Hämtad 2024-11-13)

Uddling, J., Svensson, S., Juvonen, P., & Bergh Nestlog, E. (2024). *Flerspråkighet som villkorad resurs: en studie om hur mellanstadielärare talar om flerspråkande i skolarbete*. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 29(1-2): 97-121. [Elektronisk resurs]. <https://doi.org/10.15626/pfs29.0102.05> (Hämtad 2024-12-12).

Vetenskapsrådet. (2024). *God forskningssed*. [Elektronisk resurs]. Vetenskapsrådet. <https://www.vr.se> (Hämtad 2024-11-10).

Vygotskij, L. S. (2001). *Tänkande och språk*. Daidalos.

Bilaga 1

Intervjuguide

1. Hur länge har du arbetat inom läraryrket och är du lärarutbildad? I vilka ämnen?
2. Vilken erfarenhet har du av att arbeta med flerspråkiga elever?
3. Hur arbetar du med flerspråkighet i klassrummet?
4. Vilka hjälpmedel och resurser används i svenskundervisningen och på vilket sätt utvecklar de flerspråkiga eleverna sina kunskaper i svenska språket genom dessa?
5. Vilka möjligheter får flerspråkiga elever att använda flerspråkigheten i svenskundervisningen?
6. Vilka utmaningar har du mött när du arbetat i språkligt heterogena klassrum och hur har du hanterat dem?
7. Arbetar flerspråkiga elever i klassrummet med samma uppgifter och läromedel som andra elever eller får de andra uppgifter? Vilka i så fall?
8. På vilket sätt kan flerspråkighet användas i andra skolämnen och hur kan det påverka undervisningen i svenskämnet?
9. Samarbetar du med andra lärare, modersmålslärare och studiehandledare för att stödja flerspråkiga elever, och i så fall hur?
10. Vilka råd skulle du ge till en ny lärare som börjar arbeta med flerspråkiga elever?

Bilaga 2

Informationsbrev

Hej, vi heter Zlata Kabakova och Thuraya Al Kinani, och läser till grundlärare för årskurs 4-6 vid Linnéuniversitetet i Kalmar. Nu har det blivit dags att skriva vårt första självständiga arbete i ämnet svenska. Arbetet handlar om hur lärare integrerar flerspråkighet i svenskundervisningen i mellanstadiet samt att belysa hur de upplever undervisning anpassad för flerspråkiga elever. Det handlar också om vilka möjligheter och utmaningar som både lärare och de flerspråkiga eleverna möter i svenskundervisningen. Vi kommer att genomföra intervjuer med sex lärare i årskurs fyra, fem och sex. Intervjuerna kommer att vara muntliga och pågå i cirka 30 minuter. Det kommer att finnas 10 frågor som läraren ska svara på. Dessutom ska det finnas en samtyckesblankett att skriva under, vilken innebär att varje lärare är frivillig att delta i undersökningen. Lärarens personliga uppgifter kommer inte att inhämtas och/eller lärarens riktiga namn kommer att anonymiseras. Intervjuerna ska spelas in med mobiltelefon och transkriberas i efterhand. När studien är klar kommer det inspelade materialet att raderas.

Om ni har några funderingar eller frågor vänligen kontakta oss eller vår handledare!

Zlata Kabakova

nn@student.lnu.se

Thuraya Al-kinani

nn@student.lnu.se

Sofia Svensson,

nn@lnu.se

Bilaga 3

Samtyckesblankett

Samtyckesblankett för att delta i studie om att undersöka hur lärare integrerar flerspråkighet i svenskundervisningen för årskurs 4, 5 och 6 samt att belysa hur de upplever undervisning anpassad för flerspråkiga elever.

Genom att skriva under den här samtyckesblanketten bekräftar jag följande:

- Jag har fått muntlig och/eller skriftlig information om studien
- Jag har haft möjlighet att ställa frågor om studien.
- Jag får behålla den skriftliga informationen.
- Jag förstår att deltagandet är helt frivilligt och att samtycket kan tas tillbaka när som helst utan att det får några konsekvenser.
- Jag samtycker till att delta i studien genom att delge relevant material, bli intervjuad, och att intervjuerna spelas in för forskningsändamål.
- Jag godkänner att personuppgifter om mig behandlas inom ramen för uppsatsen på det sätt som beskrivs i informationsbrevet

Underskrift

Deltagarens namnteckning	
Datum	Namnförtydligande

DEN IFYLLDA OCH UNDERSKRIVNA TALONGEN LÄMNAS
TILL EN AV STUDIENS ANSVARIGA

Thuraya Al-kinani
mn@student.lnu.se

Zlata Kabakova
mn@student.lnu.se

Sofia Svensson
mn@lnu.se